

**Stanowisko Komitetu Ochrony Przyrody PAN
w sprawie upraw GMO i żywności z GMO**

uchwalone podczas zebrania plenarnego w Krakowie dnia 25.11.2005 r.

Członkowie Komitetu Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk (KOP PAN) po zapoznaniu się ze stanowiskiem Polskiej Federacji Biotechnologii oraz Komitetu Biotechnologii PAN w sprawie rozwoju badań i upraw roślin genetycznie modyfikowanych (GMO) w Polsce przyjmują je, jako określenie stanowiska strony bezpośrednio zainteresowanej wdrażaniem technologii związanych z GMO. KOP PAN nie wypowiada się na temat GMM (genetycznie modyfikowanych mikroorganizmów), których hodowle prowadzone są w Polsce od dawna, jednak podlegają one bardzo surowym regulacjom związanym z zabezpieczeniem przed wydostaniem się tych organizmów z hodowli, a także zabezpieczeniem materiału i odpadów pochodzących z takich hodowli. Doskonalenie warsztatu biotechnologów w tej dziedzinie uważamy za potrzebne i popieramy rozwój badań nad genetycznie modyfikowanymi mikroorganizmami (GMM).

Jednakże wobec stanowiska Polskiej Federacji Biotechnologii i Komitetu Biotechnologii PAN wspierających **wprowadzanie żywności i paszy GMO oraz prowadzenie upraw genetycznie zmodyfikowanych roślin**, Komitet Ochrony Przyrody PAN jest zmuszony do protestu i przedstawienia własnej interpretacji sytuacji jaka powstała w wyniku prób masowego wprowadzania na polski rynek żywności i paszy z organizmów genetycznie zmodyfikowanych oraz uwalniania roślin genetycznie zmodyfikowanych do środowiska. To spektrum zagadnień GMO obejmuje bowiem nie tylko sprawy doskonalenia technologii produkcji żywności, ale w naszym mniemaniu równie ważne zagadnienia społeczne i środowiskowe, niemal całkowicie pomijane w stanowisku Polskiej Federacji Biotechnologii i Komitetu Biotechnologii PAN.

Dla przypomnienia KOP PAN wskazuje na uchwały samorządów **15** województw, sprzeciwiające się wprowadzaniu żywności, pasz i upraw genetycznie zmodyfikowanych roślin na obszar swoich województw, protesty licznych organizacji pozarządowych wskazujące na zagrożenia powodowane wprowadzaniem GMO, a także najnowsze wyniki badań i obserwacji, również dotyczące Polski, wskazujące na niedopuszczalne lekceważenie zasad bezpieczeństwa konsumentów, zwierząt hodowlanych i zabezpieczenia środowiska przed nielegalnym i/lub nieświadomym wprowadzaniem do obrotu i uprawy roślin genetycznie zmodyfikowanych.

Zdaniem Komitetu Ochrony Przyrody PAN Polska nie jest wystarczająco zabezpieczona przed nielegalnym wprowadzaniem GMO. Tworzymy dopiero system prawny (spóźniona nowelizacja ustawy o GMO), system administracyjny (odpowiednie organy kontrolne) i system monitoringu (laboratoria referencyjne). W tym czasie wykryto już próby nielegalnego obrotu roślinami genetycznie modyfikowanymi w naszym kraju, wprowadzenia w mało przemyślany sposób eksperymentalnego uwalniania GMO do środowiska, a także nielegalnego (i prawdopodobnie nieświadomego) wprowadzania żywności z domieszką GMO na rynek krajowy. Istnieją również poważne obawy,

że Polska staje się krajem nielegalnego tranzytu żywności i upraw GMO do państw poza Unią Europejską.

Przytoczone przez nas argumenty są w większości przypadków udokumentowane wynikami badań, obserwacji i sporadycznego monitoringu.

Polska nie jest krajem ubogim w żywność, nie jest też zagrożona gwałtownym wzrostem cen żywności na rynku wewnętrznym. Zatem podstawowe argumenty promotorów żywności modyfikowanej genetycznie – cena i większa podaż żywności – nie mają w naszym kraju racji bytu. Wręcz przeciwnie, nadmiar żywności powoduje, że poszukując własnej niszy na żywnościowym rynku Europy coraz skuteczniej konkurujemy w konwencjonalnej produkcji żywności, a także w produkcji tzw. żywności ekologicznej.

Kolejnym argumentem przeciw wprowadzaniu GMO jest ukryte bezrobocie na polskiej wsi, które może przejść w jawne, w wyniku bankructwa polskich rolników, nie mogących sprzedać swoich produktów wobec konkurencji z GMO. Żywność genetycznie modyfikowana jest tańsza jedynie w produkcji wielkoskalowej, gdzie technologia eliminuje pracę fizyczną. Żywność ekologiczna jest natomiast opłacalna w skali małych gospodarstw, które wykorzystują nadmiar rąk do pracy. Te małe gospodarstwa stanowią przedmiot troski KOP PAN, bowiem właśnie one, dzięki utrzymaniu niezwykle bogatej mozaiki ekosystemów w przestrzeni, utrzymują tak poszukiwane w Europie walory przyrodnicze, bogactwo gatunków i ekosystemów, oraz malownicze krajobrazy. Wszystko to może ulec degradacji po wprowadzeniu na masową skalę żywności genetycznie modyfikowanej. Znikną produkty ekologiczne, bowiem koegzystencja upraw GMO i upraw ekologicznych nie jest możliwa, niemożliwe jest również utrzymanie w dłuższej perspektywie czasowej utrzymanie bogatej i urozmaiconej struktury krajobrazu, który tak bardzo przyciąga turystów.

Podsumowując, w wyniku szerokiej dyskusji nad zagadnieniem GMO w Polsce, poprzedzonej konsultacjami ze specjalistami z różnych dziedzin, jak też przestudiowaniem światowej literatury na ten temat, KOP PAN zajął następujące stanowisko:

1. Komitet Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk uznaje stanowisko Polskiej Federacji Biotechnologii i Komitetu Biotechnologii PAN w sprawie GMO za zbyt jednostronne i niemożliwe do zaakceptowania, zarówno ze względów przyrodniczych, środowiskowych, społecznych, jak i ekonomicznych. Uważamy, że tak jednostronne podejście do zagadnienia GMO, stoi w jaskrawej sprzeczności z zasadą ostrożności, zasadą realizowaną przez Unię Europejską wobec wszystkich produktów i technologii nienależycie rozpoznanych pod względem ich wpływu na społeczeństwo, środowisko i przyrodę żywą.
2. KOP PAN uważa, że do czasu, kiedy Polska nie upora się z problemami prawno-administracyjno-organizacyjnymi dotyczącymi wprowadzania GMO, rząd RP w ślad za samorządami powinien przyjąć strategię opóźniania włączenia naszego kraju do międzynarodowego obrotu i uwalniania GMO do środowiska.
3. KOP PAN jest zdania, iż w tym czasie Polska powinna podjąć szeroko zakrojone badania obejmujące wpływ GMO na środowisko, inne organizmy żywe, w tym szczególnie na organizmy, które będą skarmiane paszą z domieszką GMO. Badania te powinny mieć wysoki naukowy priorytet, tak aby nasz kraj mógł obiektywnie, w oparciu o własne wyniki badań, podjąć dalsze decyzje w sprawie wprowadzenia GMO do Polski. Wobec agresywnej polityki koncernów międzynarodowych i prób ukrywania niekorzystnych dla nich wyników badań, niezależne badania własnych zespołów badawczych są tym bardziej pożądane. Stanowisko Komitetu Ochrony Przyrody PAN jest w tej sprawie powtórzeniem uchwały Sejmu podjętej na wspólnym posiedzeniu Komisji Ochrony Środowiska i Komisji Spraw Zagranicznych. KOP PAN deklaruje wszechstronną pomoc w sformułowaniu tematyki badawczej oraz we wskazaniu placówek badawczych zdolnych do podjęcia odpowiednich badań.

4. Wobec znaczącej różnicy zdań między komitetami naukowymi, skupiającymi specjalistów z różnych dziedzin nauki, Komitet Ochrony Przyrody PAN wyraża przekonanie, że w sprawie GMO istnieje pilna potrzeba szerokiej wieloaspektowej dyskusji naukowej poświęconej zagadnieniom wprowadzania GMO do Polski. Jesteśmy przekonani, że dyskusja taka powinna odbyć się w formie warsztatów bądź seminariów obejmujących zagadnienia żywieniowe, sanitarne i medyczne, środowiskowe, biologiczne, społeczne i ekonomiczne. Wyniki seminariów powinny być podane do publicznej wiadomości. KOP PAN jako Komitet odpowiedzialny za zagadnienia ochrony przyrody, jest w stanie zorganizować część spośród seminariów. Oczekujemy, że inne komitety naukowe PAN w tym szczególnie obejmujące swym zakresem problematykę społeczną i ekonomiczną wsi zobowiążą się do podjęcia zagadnienia GMO w podobny sposób.

W imieniu Komitetu Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk

Przewodniczący prof. dr hab. **Ludwik Tomiałojć**
Sekretarz dr **Zygmunt Dajdok**

Adresaci:

1. Premier Rzeczypospolitej Polskiej,
2. Minister Środowiska,
3. Minister Rolnictwa,
4. Minister Edukacji,
5. Prezydium Polskiej Akademii Nauk,
6. Komitety Naukowe PAN wydziałów II, IV, V, Komitet „Człowiek i Środowisko”,
7. Marszałkowie Województw,
8. Komisja ds. GMO
9. Państwowa Rada Ochrony Przyrody.

Artykuł należy cytować w następujący sposób / Recommended citation for this publication:

KOP PAN 2006. Stanowisko Komitetu Ochrony Przyrody PAN w sprawie upraw GMO i żywności z GMO. FORUM (<http://www.iop.krakow.pl/iop/iop.asp?0403>): 3 pp.

Uwaga: Artykuły publikowane na FORUM nie są recenzowane, a jedynie poddawane ogólnej korekcie redakcyjnej (szczegóły w Informacjach dla autorów: <http://www.iop.krakow.pl/iop/pliki/040301.pdf>). Publikacja artykułu nie oznacza, że wyrażone w nim opinie autora prezentują oficjalne stanowisko Instytutu Ochrony Przyrody PAN lub Zespołu Redakcyjnego dwumiesięcznika „Chrońmy Przyrodę Ojczyzną”.

Important: Articles presented at the FORUM website receive only very limited internal review (for details see the Information for authors: <http://www.iop.krakow.pl/iop/pliki/040301.pdf>). The views expressed herein are the authors' and do not necessarily represent those of the Institute of Nature Conservation, Polish Academy of Sciences, Cracow, Poland, or the Editorial Board of the journal „Chrońmy Przyrodę Ojczyzną”.